

James Joyce: ULIKSES. Prevod in komentar Janez Gradišnik. Spremna beseda Aleš Pogačnik. Cankarjeva založba, Ljubljana 1993. Zbirka XX. stoletje. Kot da ne bi literarnim žličkarjem storila že dovolj hudega Homerjeva epa *Iliada* in *Odiseja*, se tisočletja kasneje, natanko 1922 na mizah literarnih obsedencev pojavi nova arheološka atrakcija z nesramno istim naslovom in sproži novo vedo, imenovano joyceologija, ki kot enega svojih glavnih oddelkov ustanovi Inštitut za ulikesologijo. Še več, neutrudna in po svojih vrhunskih intelektualnih dosežkih znana angleška obveščevalna služba se pusti prepričati, da ne gre za nič drugega kot pod krinko Literature skrita šifrirana sporočila. Nič čudnega torej, da so se *Uliksesovi* obramboslovci spozabili tako daleč, da so njihovi komentarji večkrat presegali že tako obsežno delo. Na primer Don Gifford je poskrbel kar za 9000 (devet tisoč) opomb, slovenski izdajatelji pa so se, sledeč znanim prerokbam, da bodo ljudje brali romane samo še med vožnjo po železnicah, odločili za "skromnih" sto strani opomb in komentarja, priobčili pa še *Uliksesovo* shemo, da bo iskanje Ariadne niti lažje. *Ulikses* seveda ni literarni kuriozum samo zaradi edinstvenega primera literarnega "rizoma", o katerem je bilo do danes spisanih več kot sto knjig (celotni prevod pa so do sedaj priobčili edino Francozi), temveč tudi svojevrsten prikaz številnih tehnik pisanja, ki jih odlikujejo inovatorstvo, mojstrski slog, vseprisotna ironija in seveda tisto, čemur lahko rečemo Joyceov prispevek za zgodovino modernizma. Spremna beseda Aleša Pogačnika, slovenskega joyceoslovca, pa je primer razgibanega, jedrnatega in informativnega pisanja, ki bo zadovoljilo "začetnike", "poznavalce" pa zapodilo v (tuje) knjižnice po nova iskanja. (Ženja Leiler)

Manca Košir: MOŠKI IN ŽENSKE. Založba Mihelač, Ljubljana 1993. Odzivi na knjigo Mance Košir so nazorno pokazali, kaj bi se zgodilo Levstiku, če bi izpolnil svojo literarno poetiko, naj Slovenec vidi Slovenca v knjigi kot v ogledalu. Sesuli bi ga, da ni težko postaviti špegla in z njim kazati bebce. Knjiga, ki prinaša zapise pogovorov edine televizijske oddaje iz današnjih dni, ki ni povezana s politiko in o kateri ljudje govorijo, res vsebuje tako Milana Kučana kot Toma Česna, če se omejimo le na ljudi z vrhov, a njena prava junakinja je ena sama, namreč voditeljica. A ne zato, ker bi se silila v ospredje, ravno nasprotno: ker se spremeni v diskretno, vendar stimulatívno kuliso raznorodnih izpovedi. Profesionalen izdelek svoje vrste. (Zdenka Hribar)

Iztok Osojnik: SREDNJEEVROPSKI KVARTET, pesnitve 1986–1987. Aleph, Ljubljana 1992. To knjižico bomo v naslednjih letih še večkrat preskušali: ali nas bo vedno znova nagovarjala s kubistično poliperspektivnostjo, nonšalantno ignoranco do norm (slovnično-pravopisno) uglajene pisave. Z (iz)povednostjo, ki se ne skriva niti pod ponaredek suverene pan-ironije niti pod retoriko, posiljeno z *obscuritas*...? V štirih liriziranih in obenem prozaiziranih pesnitvah se prepletajo samotarski avtoportreti, slike s poti, depresivna ali utrujajoča štimunga mestnih nočnih srednjeevropskih mest, slengiziranega opisa banalnih, v besedilu pa čarobnih ali grotesknih detajlov,